

Dyalogus Secundus

le puluerē tuū imortalē reddere. **D**ñicus. Capio lumē. idq; notū
puū. vñ r̄ datori luminū r̄ tibi maxias habeo grās. **R**aymūdus
Vidisti itaq; q̄ta r̄gnonim⁹ ex p̄p̄atōe hoīs ad sua inferiora penes
cōueniētiā. nūc reliquū ē vt hoīem p̄feram⁹ ad res ceteras penes dif
ferētiā. r̄ multo āpliora de hoīe r̄ hoīs p̄ditore r̄gnosceas q̄ hacten⁹
cognouisti. Uex qz tā p̄ādū hora ē. r̄ fame ylia p̄abescūt. vox q̄q;
iā a sermonis s̄tute succūbit. oro vt sequēte disputatōes donec sto/
mach⁹ p̄foret differri patiaris. **D**ñic⁹. Patior libēs. sumpro em̄ cū
bo fortius instabim⁹. Nā tritū apud r̄hetores puerbiū ē. bñ istatas
tibias meli⁹ resonare solere. **F**init p̄mus dyalogus

hic cōparatur hō ad res se in

feriores penes differentiam generalem. **C**apitulū nonum.
Raymūdus Roboratis nūc paululū vni⁹ p̄parem⁹ si pla
cet hoīem ad inferiores gradus rez penes drām. r̄ primo
iuxta drām gnālē. sc̄do iuxta drām specialē. r̄ grādia q̄daz
et sublimia q̄ nōdū vidim⁹ intuebimur. Res em̄ triū infe
rior gradū multū abinuicē sepant. r̄ in ipsis sunt distincta genera
et spēs inter se plurimū differētes. Sz hō maxia nobilitate r̄ digni
tate distat a ceteris. nō qz aut existit aut viuūt aut sentit. sz qz intelli
git. Habet em̄ hō libez arbitriū p̄ quē p̄t r̄gnoscere. itelligere. discer
nere. r̄ velle r̄ nolle. Ista ingenua dignitate hō p̄minet vniuersis
subter se creaturis. qz ille oēs opant ex necessitate. hō āt ex intelli
bili r̄ libera volūrate. Ille suas opatōes nō intelligūt. hō qd opat r̄
intelligit r̄ diligit. **D**ominic⁹. Patet āplissima differētia. sz q̄s ide
nascit fructus. **R**aymūdus. Magn⁹ certe atq; sublimis. Nā cuz
hō hz intellectū p̄t itelligere s̄ba. sermones. sentētiās. p̄t discernere
qd vey qd falsuz. p̄t etiā qd vey r̄ bonū ē eligere. qd āt falsuz ē re
probare. Potest p̄terea se rebz q̄ sub se sunt p̄parare. r̄ se multo no
bilioz r̄gnoscere. Potest etiā de vna r̄gnitione ad aliā r̄ de minore
ad maiorē p̄scēdere. p̄t q̄q; itelligere se intellectum nō a se sz a suo
opifice recepisse. Uex qz creatura nō p̄t ascēdere vltra suū creatorez
ideo hō suo intellectu r̄ cogitatu neq; p̄t deū trāscēdere. a q̄ accepit
et viuere r̄ itelligere r̄ desiderare. Hinc seq̄tur qz nō p̄t hō p̄stātus
aliqd aut melius vel cogitare vel desiderare suo maximo r̄ optimo
creatore. Alioquin maior erit hō cogitādo q̄z deus existendo. essetq;
aliqd maius in creatura q̄z in creatore qd impiū est dicere. **D**omi
nicus. Vere impiū. nūq; em̄ creator s̄ sue tribueret creature vt pos
set aliqd se melius. se dignius aut itelligere aut cupere. qz r̄ h̄ natu
re repugnat r̄ intecille r̄ impotentē atq; ignobilē argueret creatore
Si em̄ posset hō aliqd meli⁹ estimare aut cupere q̄z su⁹ ē p̄ditoz. tunc

Nota fructus
hui⁹ differētie.

Capitulum decimū

certe nō esset nec optimus nec maxim⁹ deus. Uer⁹ qz ⁊ hūana cogi-
tatio ⁊ affectio p̄t ascēdere in infinitū. iō q̄ hāc capacitatē hōi tribu-
it deus necesse ē vt sit ⁊ tpe infinit⁹. **R**aymūndus. Optime p̄fiteris.
ex intellectu q̄ ⁊ cogitatu hūano euidenter oīa approbam⁹ de deo q̄ il-
li p̄nt cū summa veritate ⁊ veneratōne tribui ⁊ asseribi. **E**xp̄te igit̄
et intelligehāc quā tibi nūc affero regulā in hūano corde fundatam.
Deus ē q̄ nihil maius cogitari p̄t. **U**el deus est qd̄ oīm maximū co-
gitari p̄t. **D**ñicus. **C**apio regulā. mirabile iocundūqz lūmē ⁊ qd̄
nos vehēmenter inflāmet ex hac regula hausuri sum⁹. **C**ū em̄ deus est
q̄qd̄ maximū hō cogitare p̄t. q̄ necario deus ē p̄fectissimus. optim⁹
dignissim⁹. nobilitissim⁹. altissim⁹. oīpotētissim⁹ ⁊ prudētissim⁹. **N**ec
em̄ hō de deo maximo cogitare p̄t ⁊ illi cū summa veritate attribuere

Practica huius regule ad pro-
bandū omnia p̄fectissima de deo

Capitulum Decimū

Raymūndus. Propinquus hāc regulā explanem⁹. **C**ū igit̄ deus
est optim⁹ ⁊ p̄stantissimū qd̄ hō cogitare p̄t. idco necario deus
est oē illud qd̄ melius ē eē qz nō eē. **D**inc ⁊gnoscim⁹ qz deus non p̄t
cogitari nō eē. s̄z h̄z p̄fectissimū eē. **E**t qz hō p̄t cogitare qz deus ē suū
esse nec accepit eē ab alio. nec a nihilo nec a sapo. igit̄ deus ē suū eē
Nō p̄t cogitare deū eē eternū. imēsus. infinitū. iō necario deus ē eter-
nus. imēsus. infinitus. als deus eēt hūana cogitatōne minor. qd̄ ne-
fas ē dicere. **N**ō p̄t cogitare deū eē summā eētā p̄ se subsistētē nul-
lus egentē ope. oīa ex nihilo creatē. oīa moderātē. igit̄ talis ē deus.
Nō p̄t cogitare deū nō solū iustū eē aut veracē. aut vinētē. aut beatū
aut bonū. s̄z eē ipam iusticiā. veritatē. vitā. beatitudinē. ⁊ bonitatem.
Talis igit̄ ē deus. **N**ō p̄t cogitare simplicē eē deū. incōpositū. insolū-
bilē. **H**em̄ magis ⁊gnuit diuine nature qz putare eū cōpositū esse aut
in p̄tes diuisibilē. **E**st q̄ deus simplicis nature ⁊ insolubilis. atqz iō
incorruptibilis. **N**ō p̄t deū cogitare incircūscriptū. nec loco p̄tineri.
nec tpe. **H**em̄ ē p̄stantissimū. in nullo q̄ loco vel tpe coartat deus. sed
est simul ⁊ semel in oīm loco ⁊ tpe. nec inclusus nec exclusus. **N**ō p̄t
cogitare deū posse plura in infinitū ⁊ facere ⁊ ⁊gnoscere qz possit mēs
creata ⁊cipere. q̄ sic est vt hō cogitauit. alioq̄n deus nō eēt id̄ maxim⁹
qd̄ hō cogitare p̄t. **D**ominicus. **C**ū maxima te audio voluptate.
Dinc luce clarius intueor p̄ humanā cogitationem infinitas posse
deo tribui dignissimas p̄prietates. **Q**uid videlicet deus est in infinitis
bonus. pius. benign⁹. fortis. iocūdus. beatus. benefic⁹. honorabilis.
gloriosus. **E**t qz hec oīa in tāta habeat p̄fectionē q̄ nō p̄ altera p̄stā-
tior est in ari. **E**t qz hō cogitat deū iustū ⁊ bonū. iō tribuit illi odiūz
oīs p̄cā oīs maliciē ⁊ neq̄ciē. **D**inc seq̄t qz de⁹ odit in infinitū oē viciū.

Dyalogus Secundus

supbie, luxurie, oēm dolū, fraudē, simulationē. **Cōtra.** qz summe ho-
nus est. iō hō estimat deū in immēsiuz diligere oēm v̄tutē, charitates,
mūdicā, humilitatē, timorē, obediētiā, verēcūdiā. **Uex tu** q̄so v̄ltra
p̄gredere. **Raymūdus.** Hō p̄terea p̄t cogitare in deo eē infinitam
p̄ductionē, nec debere eē sterile cū q̄ tāta rebz creatis attulit fecūditā-
tē. **Habet** ḡ deus filiū quē naturālī p̄ducit p̄ intellectū, hz z sp̄m̄ san-
ctū quē libere a se p̄cedere facit p̄ arbitriū. **Certe** nūc vidisti qz subli-
mia z summe dignissima de suo factore hūana cogitatio cōcludere
p̄t z sibi in veritate tribuere. **Qd** nisi fecerit, puerus est hō. ipsus
sup̄bz, z sui p̄ditoris acerim⁹ inimic⁹. **Domini⁹.** Uex dicis, s; ro-
go te, nūq̄d iō istas dignitates deus hz qz hūana cogitatio eas esti-
mat deū habere. **Nūq̄d** mea cogitatio diuinitē deū facit vt inops atqz
egen⁹ sic cū eas illi nolim tribuere. **Raymūdus.** Impiū ē ita cre-
dere. **Deus** em̄ q̄ ab etāno oīm bonoz p̄u lcorūqz ditissim⁹ possessoz
fuit, nihil a sua p̄t recipere creatura. **Sz** nos q̄ ceci z ignorātes sum⁹
nō possum⁹ p̄ma frōte mētis obturū in dei lumē insigere, s; a nostrō
qd̄ in nobis ē lumē illud nitimur estimare. **Nā** qz hō cuz sit imago
dei p̄t in infinitū ascendere cogitādo, optādo, volēdo, iō oīno digni-
simū arbitramur vt hoīs creator vnū gradū supra hoīem ascendat,
habeatqz veraciter existēdo q̄cqd̄ illi hō tribuit cogitādo, ne sit re⁹ hu-
mana cogitatione aut minor aut deterior. **Domini⁹.** fecisti satis
questiuncule mee.

¶ Quo per secundā operationez

Intellectus hō omnia affirmat vel negat q̄ sunt homini necessaria in
quantum homo est

¶ Capitulū vndecimū.

Raymūdus. Dixim⁹ sup̄ tres eē opatōes itellect⁹. **Prima** ē in-
telligere v̄ba sensumqz hōz, p̄ hāc hō multū differt a brutis
vt iā patuit. **Secda** opatio ē discutere qd̄ vez qd̄ falsū, qd̄ bonū qd̄
malū, p̄ hāc multo apli⁹ a bestijs distat. **Tercia** opatio ē qd̄ vez qd̄
bonū ē prudēter eligere, z asp̄nari acie qd̄ malū ē. **Et** p̄ hāc a brutis
hō lōgissime sepat̄ vt in subdit⁹ patebit. **Per** scdam ḡ opatōez itel-
lect⁹ discernit hō iter vez z falsū, z p̄ terciā opatōez eligit ex his qd̄
sibi v̄tile iudicat, honestū z necariū. **Ad** h̄ em̄ stulit hoī intellectus
de⁹ optim⁹ vt illo v̄tat in bonū suū z applicet ad suā v̄tilitatē z salu-
tarē necessitatē. **Dñic⁹.** Eq̄dē assentior ego. **Debet** em̄ hō imitari ce-
teras se inferiores creaturas, q̄ sui p̄ditoris mūera sibi p̄s applicāt ī
sui p̄seruatōem z ī suā necitatē. **Res** em̄ p̄mi grad⁹ ad h̄ laborant vt
id p̄maneat qd̄ s; **Res** scdi z terci⁹ grad⁹ vt sp̄ v̄inat z sentiat, est nō
in idiuiduo saltē in specie. **Debet** ḡ etiā hō suū sic dirigere itellectū et
volūtātē vt ide p̄modū, bonū, gaudiū, sp̄em, p̄solatōez z pacē p̄seq̄t

Capitulū undecimū

Dec dico nōdū tū intelligēs quorsuz me ptractur⁹ sis **Raymūdus**
Ad stupēdū prolixus et suauissimū lumen. qd oēs animi tui medul
las vehemēter afficiat. Cū em̄ hō (vt asseris) tenet te iure nature affir
mare et credere et p se ea pte recipere q̄ illū iducat ad maiore pfectōem
dignitatē. et necariā salutē. et nisi id fecerit abutit suo intellectu in suā
pnicitiā. in dānū et oimodā departitiōē suā Cū igit tu hō sis et habeas
intellectū quē iā edocet⁹ es i tuā pfectionē dirigere q̄ro nūc abs te ali
q̄s vere lucis articulos. tu q̄so caute pserer⁹ quō mihi vere rīdeas
Quid dicis. credis ne deū ec̄. Dñic⁹. Credo utiqz. tu em̄ docuisti
me id credere debere qd hōi maxie oimodū et salutiferū ē. Dū ḡ credo
deū ec̄ q̄ ē finitū bonū marinū mihi gaudiū pario. spem solatōez
fiduciā Nā idē intellect⁹ me nobilitat. dignificat. augmētatur. et pti
ceps efficit et⁹ (in quē credit) excellētē et glē **Raymūdus. Optime**
rīdisti. Credis ne deū vnū ec̄ an plures deos **Dñic⁹. Ut mihi bonū**
veli tm̄ ē vn⁹ **Si em̄ plures ec̄nt dij. ec̄nt plēs volūtates. sic q̄li**
bet velleit hōiem in suā redigere seruitutē. qd ec̄t hōi pniciosuz. mo
lestissimū. afflictissimū. Unus ē ḡ deus. **Raymūdus. Poteris ne**
credere deū habere filiū **Dominicus. Utiqz possim. In arguo deū**
secundū. cōcātinū. beneficū. et id ē hōi maxime iocūdū et fructiferuz
q̄ habeat deū cōcābilē. liberalē **Raymundus. Credis deū summe**
potentē. summe sapientē. summe benignū **Dominicus. Certe sum**
me necessariū ē hōi talē habere deū cuius potētia pceet. cuius sapiē
tia gubernet. cuius bonitate pmoueat. Libētē igit talē intelligo esse
deū **Raymūdus. In bonū tuū tuo vteris intellectu. Credis etiaz**
deū celū. terrā. maria. et cūcta q̄ in eis sunt de nihilo formasse **Do**
minicus. Immo et hōiem ipm libētius credo ex nihilo q̄ ex aliquo
creatū. Nūc mihi orit⁹ p̄fidētia et securitas maior. certus em̄ sum vt
q̄ me potuit ex nihilo creare. poterit etiā post mortē resuscitare. et in
maiore gloriā attollere **Raymūdus. Credis deū. p hōie hominez**
factū. **Dominicus. Innumerabiles olim fuerunt et adhuc sunt q̄**
hoc nō credūt. ego aut libētē id credo. q̄ humane nature maxima ē
dignitas attributa. Ex q̄ em̄ humanitas ē deitati vnica. summa pfe
ctio. summa dignitas. summa exaltatio ē inde hōi collata. Idcirco
hostes s̄ humane nature q̄ deū nolūt credere incarnatū. credo etiā
deū hōiem de spūsc̄to pceptū et deiregerimā et optima regle natus
Hoc mō em̄ hūana natura multo āpl⁹ nobilitat⁹ et attollit **Ray.**
Magnificē. qd dic⁹ de mortuoz resurrectōe **Dñic⁹. Credo mortuoz**
os suscitādos Hoc ei pacto hō reddat immortalē. incorruptibilē. et p̄si
tuit eū dū h̄ vinit i maxio gaudiō. i āplissima solatōe et sp̄. dū vi
det qnō vn⁹ ē i ter⁹ hōim et i iunctoz **Ray. Credis ḡ aiām homis**
immortalē **Dñicus. Credo utiqz. hīc em̄ nascit⁹ ingens exultatio**

Q̄ hō tenetur
vri suo intellec
tu ad suā vtili
tatē et salutem

Dialogus Secundus

et spei magnitudo. Qui at dicunt animam esse mortalem bestie sunt et rationis lumine privati. quod putant hominem nihil habere lumino amplius. Raymūdus. Est ne futurum velle iudicium. Dominicus. Credo futurum. in quo omnes homines recipiant opera suorum eternam mercedem. ut quod bona fecerunt videntur in vitam eternam. hinc animam iustum quod homo mala egerunt mergatur in ignem eternum. hinc terret reprobi. Qui ponit scelesti iudicium. quod tollit ultorem opera malorum hominem precipite reddit in omnem nequiciam et brutis animantibus peiorē constituit dum non nisi carnalia et lubrica sine freno timoris affectat. Raymūdus. Vinciam clarissime probetis fidei christianas in quibus omnes articuli quos nunc tetigimus continet in bonum hominis constituta esse. et pons illi gaudium cumulare et futurum. Nam hec fides humanam naturam complet. exaltat. dignificat. Igitur quod hanc fidem affirmat nullo modo argui debet aut obiurgari. neque a deo neque ab homine neque ab angelis. quod id credit quod est deo optimo presentem et humane nature salutem et planam. Qui vero non credit erraticus incedit. et tenuis. ceterum miser. impius. scelestus. et eterne morti iam proximus. Dominicus. Non me capio pro gaudio dum animaduertit me ex tua directio atque industria in mirabile scientiam primo ueri. Obsecro te igitur ut ad reliqua quod dicitur es me ocius intromittas.

De comparatione hominis ad res

inferiores penes libertatem arbitrii. pro quod oritur de homine et operibus eius. et de deo vera cognitio

Capitulum duodecimum

Raymūdus. Faciam quod petaris. quod te intente respice. nam stupida videbis. Tercia operatio intellectus (si meministi) est. quod vix quod bonum est eligere atque sectari. aspernari autem et fugere quod malum est. Hoc pertinet ad libertatem arbitrii hominis pro quod summo prope distat a bestiis. Bestie enim et quod infra hominem sunt omnia operantur opera sua ex necessitate nature. ex impetu nec intelligunt se agere. nec dunt sunt operationum suarum. Deum autem propter libertatem arbitrii sponte et libere agit. et de opera suorum dominus. quod cum vult et quod vult agit. cum non vult dimittit. Hinc sequitur quod operatio hominis de sua natura ingenua et nobilis est valde et admodum dignissima. Hominis enim opera sua sunt. et illi veraciter imputant. et inde accipit laudem. honorem. meritum et premium si bona sunt et bene fiunt. vel vituperium. ignominiam. demeritum et tormentum si mala sunt et male fiunt. Ad omne opus hominis sequitur vel meritum vel demeritum. eo quod opus eius est vel bonum vel malum. Si bonum. habet meritum. si malum. habet demeritum. Sed post meritum sequitur premium. post demeritum sequitur tormentum. Et quod enim homo operatur cum libertate. cum ratione. cum voluntate. quod res inferiores non faciunt. ideo opera sua illum honorant. ornant. nobilitant. vel infamant. maculant. degenerare faciunt. Videmus quod prope ad oculum quod omnes res trium primorum graduum operantur opera sua ad honorem sui et ditionis et ad utilitatem hominis in summa quod puallet bonitate et perfectione. At quoniam

hō est p̄vniērsi dignissima. iō summope tenet bene z laudabiliter opari. alioqn sol' ip̄e destruit ordinē creaturaz. z ledit ac destruit se metip̄m. z dulce p̄curbat armoniā z consonātiā vniuersi. **Domini-**

cus Vera sunt oīa q̄ tu loq̄ris. s̄z expecto quorsum hec p̄perent. **Raymūdus** Nūc aiaduertes Quia igit ad opa hoīs sequit meri-
tū vel demeritū. eo q̄ s̄z bona v̄l mala. ideo post meritū dēbet homini
summa gl̄ia. post demeritū amarissima pena. **Uez** qz hō nō p̄t mune-
rare semetip̄m vel punire. iō necario sequit q̄ sit aliq̄s supra hoīem
q̄ possit illū punire z affligere si deliq̄rit. vel si recte egerit coronare.

Alioqn opa hoīs p̄pter quē oīa alia operant frustra essent z inania. **Do-**
essetqz hō ip̄se extra ordinē vniuersi. qd̄ absurdissimū ē dicere. **Do-**
minicus. Plane absurdissimū Nā videm⁹ q̄ rebo visibilib⁹ respon-
det oculus. rebo audibilib⁹ auris. tāgibilib⁹ tactus. intelligibilib⁹ in-
tellect⁹. Multo magis igit rebo p̄miabilib⁹ (vt sunt hūana opa) re-

spōdet p̄miator aliquis z equissimus iudex q̄ possit punire nequiciā
et iusticiā premiare. **Raymūdus.** Ecce iam tuip̄e intelligis q̄ ex li-
bero arbitrio hominis necesse sit esse aliquē supra hoīem q̄ possit ip̄i
iuxta quod meruit restituere. **Deus** igit est supra hominē hominis
p̄miator. Preterea qui male agit habet culpā. sed vbi est culpa. illic
alicui cōmittit iniuria. Qui ergo ligatus est in culpa. est etiā obliga-
tus propter offensā in pena. Et tot sunt obligationes quot ho-

mo multiplicat offensiones. Relinquit ergo q̄ ē aliq̄s supra homi-
nem cui p̄pter culpam hō manet astrictus. Preterea cū offensa seu
culpa nō possit remitti nisi p̄ veniā aut penā solutōem. z qz hō non
p̄t sibiip̄i dare veniā. nec sibiip̄i soluere qd̄ commeruit. clarissime li-
quet deū supra hoīem esse q̄ possit rogāri culpā donare. vel obstina-
to penā infligere. **Dominius.** Satis iā doceor ex libero arbitrio
hominis oportere p̄cludere deū esse. Ideo optimū est argumentum.

homo p̄t peccare ergo deus ē punitor. homo p̄t que iusta sunt opari
ergo deus p̄miator est

¶ De deo premiator aut puni-
tor ē infinite sapientie. potētie. iusticie. z misericordie. z vnus est tm̄
premiator ac vltor deus. **¶ Capitulum. xiiij.**

Raymūdus Agnouisti igit ex libero arbitrio hoīs deum esse.
Pagnosce nūc hūc ip̄m deū ex eodē arbitrio esse infinite sap̄ iētie
potētie. iusticie. **Dominius.** Quō est infinite sap̄ iētie. **Raymū-**
dus **Deus** cū sit aut seuerus vltor aut equus munerator humanoz
opez. iō necē ē q̄ oīm actōes mortalium ab ip̄o examinent. discutiant.

z statera iustissima appēdant. **Uez** qz opa hoīm sin̄ mains z min⁹
merent aut p̄miū aut tormētū. iō egēt maiorū vel minorū discutionez
L. i.

Dic pbat q̄ de
us q̄ ē s̄ hoīem
p̄miator ē opez
hūanoz h̄ ei ar
guit libez arbi

Deus offen
dit infinite sa
p̄ iētie ex li. ar.

Dialogus Secundus

cognitōe Ideo necesse ē q̄ iudex iste videat. cognoscat. ⁊ ad vnguē dī
scernat oīm opa hoīm. ⁊ iustissima cōgratis libra ea pōderet ⁊ iudicet
Dabeat ḡ necesse est plenissima cognitōem nō solū opez hoīm. s; ⁊
cogitationū. desiderioꝝ intētionū. ⁊ nihil illū lateat qđ dicto. qđ si
gno. qđ cachinno. qđ oculo. qđ nutu. qđ plausu. qđ deniq; minime
simo cogitatu omissum sit Nihil em̄ profundissimo intuitu de oīa scrip
tarē nō posset verā in iudicio pferre sententiā. Nihil ḡ oꝝ negligere.
nihil parūfacere. nihil dissimulare. nihil in obliuione mittere. S;
cogita nūc rogo q̄ritū esset cognoscere memuisse oēs volūtates. af
fectiones. intēctōes. sermones. ⁊ actōes vni? tū hoīsa die sue discre
tionis vsq; in diē mortis sue Si vni? multo ampli? duoz. triū. q̄r
tuoz. centū ⁊ mille milū. imo pene hoīm infinitoz. Quis q̄o non
stūpeat nūc ad immēsam dei sapiētiā. q̄ tot hoīm ⁊ q̄ fuerūt ⁊ q̄ sunt.
et q̄ post futuri sūt desideria. vba. atq; opa vno circūspectōnis oculo
cognoscit. memorat. recerit. **D**ominicus. **O**terribilē maiestatis ocu
lū multo lucidiorē sup solē circūspiciētē oēs vias hoīm Nūc ex libe
ro hoīs arbitrio clare arguit deus iudex sapiētissim? prudētissimus
infalibilis. profundissime circūspectōis ⁊ agnitōis **A**t nūc ostēde ob
scuro quō libere arbitriū hoīs arguit deū infinite potētie **R**aymun
dus. frustra esset deū oīa hoīm opa cognoscere nisi etiā ea posset et
p̄miare ⁊ debite punire. **A**t qm̄ is q̄ vel honorat vel cōtēnit ab hoīe
opante ē infinite maiestatis. iō ipa opa q̄ etiā sunt pene infinita req̄
rūt vel infinitā coronā vel immēsam miserā S; nullus p̄t in imē
sum af fligere vel p̄miare nisi q̄ fuerit infinit? **E**t q̄ id de? efficaciter
p̄t. iō solus sicut nouit hoīm facta discutere. ita nouit ⁊ munerare.
Dominicus. **I**ntelligo summā potētā **R**aymūdus **I**ntellige etiā
ex libero arbitrio summā dei iusticiā. Nihil p̄desset deū opa hoīm ⁊
cognoscere ⁊ p̄miare posse nisi etiā habeat ⁊ velle. **D**abeat igit necesse ē
optimā volūtate ⁊ rectissimā iusticiā tribuere vnicuiq; s̄m opa sua
Nō erit ḡ acceptoz psonaz. sed parū eque iudicabit ⁊ magnū. nec
cōtēnet psonā paupis. nec honorabit vultū potētis. **E**st em̄ iusticia
dei inflexibilis. inuariabilis. inconvertibilis. imutabilis. alioq̄n ordo
pulcherrimus vniuersi deperiret. qđ nullaten? fieri p̄t. **D**inc etiā satis
ataduertis deū q̄q; esse benignissimū q̄ innumeris hoīm scelerib; q̄
tidie offensus nō se vlc'at. nō indignat. s; penitentiā p̄solās iudiciū
suspēdit. minas remittit. **I**ntelligis quoq; nō nisi vni? oportere esse
p̄miatoꝝ aut vindicē **N**ā cū libere arbitriū est in oīo hoīb; vni? na
ture. qđ est radix ⁊ origo retributōis aut meriti aut demeriti. iō vni?
tū iudicē req̄rit q̄ illud possit ⁊ discutere. ⁊ prout meruit munerare.
Dominicus. **N**ō mediocriter ex hoīs arbitrio illuminatus in dei
cognitiōe apprime profeci

Ostēdit de? in
finite potētie ex
libero arbitrio

Ostēdit sum
me iusticie

Ostēdit de? de
meritissim? ex li
ar. ⁊ vni? tū iu
dex.

Capitulum XIII

Sicut ex natura liberi arbitrii

cognoscit qd de deo sentiendū sit. ita et p libez arbitriū cognosci pnt que hominis sunt

¶ Capitulum. xiii.

Raymūdus Sicut agnoscisti ex natura liberi ar. qd de deo sentire debeat. ita nūc qd de hijs q̄ circa hoīem gerunt debeat agnoscere Quinqz em̄ p ordinē breuiter ponem⁹ q̄ ex natura liberi arbitrii hoīem scire oporteat Prīmū q̄ remuneratio q̄ fit hoī a summo iudice ppter opa liberi ar. ē spūalis et eterna. nō corp̄alis aut t̄p̄alis. Nā libez arbitriū ppter qd hō dicit hō est spūale. inuisibile et intellectuale Et qz in libero ar. subiecta ē oīs culpa hoīs vel meritū. iō pncipalis remuneratio hoīs est inuisibilis et spūalis vt remuneratio radicali respōdeat et origini. ¶ **Dominicus** Satis assentior. nā corp̄alia quātūlibet sint p̄stāna non sunt t̄m digna liberi arbitrii opa munerare. Plus dico. tota corp̄alis machina mūdi nō p̄t ex equo p̄niare minimū opus volūtatis hūane. Adco em̄ nobilis res ē libez ar. vt solo eterno p̄mio cōp̄ctet. ¶ **Raymūdus** Hinc optie intelligis qz p̄cipuū hoīs bonū vel malū ē remuneratio volūtatis et intellectus Designt̄ thesauri et diuitie hoīs in q̄tū hō est s̄ inuisibilis et spūalis Et regnū eius qd prestolat est intellectuale. eternū. insolubile. Nā qm̄ libez ar. nō est vel locale vel t̄p̄ale. iō bonū hoīs nec loco clauditur nec t̄p̄e mēsurat. Nō ergo bonū hoīs est cōe cū bēstijs. qd **Epycur⁹** (q̄ summū bonū in voluptate posuit) videt astruere Scdm̄ qz natura liberi ar. elucescit est quā legē hō approbare debet atqz sectari. et qz asp̄nari atqz cōtemnere. Ex quo em̄ remuneratio liberi arbitrii nō est corp̄alis s̄ spūalis vt iā patuit. hinc sequit̄ qz ille leges et secte q̄ finalem hoīs beatitudinē in rebus corp̄oreis et sensibilibus p̄stituit false sint et deceptorie. caduce. fuitiles. miserabiles. ¶ **Dominicus** Hinc verissimeliquet impostor nequissim⁹ machumetus qz vanissimā suo populo legē p̄diderit. cuius p̄missa corp̄alia sunt et visibilia bona Promittit em̄ paradysus terrestre. epulas pingues. vina salerna. sericas vestes. feminas molles. ¶ **Raymūdus** Merito hic hoīm deceptor in apocalypsi testia nūcupat. qui et testaliter vixit et sua p̄missa cōia cū p̄cedib⁹ instituit Porro lex xpi iesu q̄ dei visionē in p̄mio p̄mittit hęc sanctissima est. verissima et saluberrima. cuius institutor verissimē fuisse dinoscit̄ sc̄tus. p̄fectus. verā hoīs beatitudinē et intelligēs et requirens. Tertiu qd ex natura liberi arbitrii cognosci p̄t est moza penarū aut premiorū. Nam qz totum bonū aut malū hoīs ē habere vel culpā vel meritū. vñ pena sequit̄ aut corona. ideo qzto homo plura habuerit merita. tanto maiora habebit et premia. Non debet igitur statim dum bonum aliqd opus fecerit finali retributōne munerari

Dyalogus Secundus

qz tuc amplius mereri no possit. sed debet expectari donec merita dia
sumant & vnu pro oibz recipere premiu. Rursum. dum ho misit
mortalē cul pā no debet repete finali aduersione puniri. als esset to
taliter p̄dennatus & p̄ditus. nec posset amplius ad grām reparari.
Uez qz ho ppter libez ar. ē p̄uertibilis de malo in bonū & p̄t culpā
hūiliter recognoscere & p̄ penitudinē renocare. id expectādius ē anve
lit ab errore ad iusticiā reuerti. **Domine.** Nāc expectatōem (vt ar
bitroz) requirit natura liberi ar. nō qdē ex suo merito cū vindictā me
merit. s; sicut dixisti qz p̄uertibilis est. & in melius p̄mutari p̄t. **Et** id
iudex humanoz opoz demēs debet esse & lōganimus. & nō statim p̄s
lire in vindictā. qz melius ē hoīem saluare q̄ p̄dere. **Raymūdus**
Quarto agnosce ex libero ar. duas eē ciuitates lōgissime inter se di
stātes. Licet em libez ar. sit in cūctis mortalibz eiusdē nature. tñ qz tē
dit p̄ duas vias sibi mutuo valde dīstas. vna ē via culpe & demeriti.
alia via s̄tutis & meriti. & qz iste vie ducūt ambulātes in eis ad dī
stas māfones. idcirco duas necē est ponere ciuitates. in q̄bz dīstas inter
se ppli lōgissime ab inuicē p̄petuo sepārent. vt sicut inter se voluntate
& merito marie discōrdāt. & tali discōrdia qua nulla p̄t eē maior. ita
etiā remotissime ab inuicē sepārent sepātōe qua nulla p̄t eē lōginq̄
or. **Ideo** deus q̄ munerator ē actiū humanoz hos duas p̄plos ita
discernit vt vnū elatet supra oēs celos. altez dep̄imat in abyssos. **Et**
qz centrum terre que ciuitas futura est reproboz. & circūferentia vlti
mū celi que ciuitas est hoīm iustoz. extrema inter se distātia sepāra
tur. cōgrue iuxta naturā vtriusq; populi hec habitacula dispēnsant.
Sunt igit̄ hec due ciuitates p̄petue. insolubiles. inuariabiles. inex
pugnabiles. **Quaz** vna est opulentissima. quietissima. iocūdis
sima. pulcherrima. vey & totum hominis bonū in se retinēs at
qz cōplectens. in qua repānsant innumerabiles iusti. & sedēt in pulcri
tudie pacis & in rege opulēta. **Altera** ho ciuitas q̄ maloz gentē reti
net. dēssimis tenebris horret. inopie. ignominie. calamitat̄ & extre
me miserie plena. oē malū hoīs cumulatissima fertilitate p̄plectēs.
Adūcis. Dīuersitas voluntatū & opoz quā in hoībz expimur has
dīstas ciuitates manifeste p̄stituit. **S; ve** illis & septies ve q̄bz p̄
pteripiā neq̄cie culpā sinistra hec tenebrosa ciuitas forte obuenerit.
Raymūdus. Dīc itā q̄ntum qd̄ dicere decreui facile intelliges.
q̄ videlicet libez arbitriū est imortale. **Exq̄** in libero arbitrio subiectas
vel s̄tutis vel viciū. & oē libez arbitriū est vel s̄tutosum vel viciosum.
S; s̄tutis nō expellit nisi p̄ suū dīstas qd̄ est viciū. nec viciū eūci p̄t
nisi succedere s̄tute. **At** qm̄ post mortē viciū qd̄ hic nō expellit p̄pe
tuo manet. nō em̄ pena viciū destruit s; p̄summat & p̄ficat. id manere
vicio manet & libez arbitriū in quo est viciū. sed si culpa & etiā culpe

Capitulum XV

pena est peninis post mortē. ergo ⁊ liber arbitriū est penne atq; inso-
lubile. **Domini⁹** Et aīa q̄q; in q̄ ipm̄ cūnef arbitriū peninis per-
manet ⁊ insolubilis. Satis iā p̄ libez arbitriū tua industria illumi-
natus sum. nūc ad reliq; q̄ insinuanda sunt ocius accede

Quō hō differt a rebus se inferi

orib; penes cognoscere se habere. hec ē specialior differentia

¶ Capitulu. xv.

Raymundus. Dixim⁹ supra quō hō differt a reb; triū graduū
in generali. nūc specialior dīam hoīs a ceteris assignem⁹. Dif-
fert q̄dē hō ab alijs reb;. qz aliqd hz qd nō hnt ceterē. s; maxime dif-
fert. qz ⁊ hz ⁊ se habere cognoscat. Hoc postremum nullis reb; infe-
riorib; ē cōe. Habet em̄ res triū graduū ⁊ mirā pulcritudinē. ⁊ vitez-
vilitatē. varietatē. s; hec cū habeāt nō se cognoscūt habere. Sol⁹ at
hō id qd hz intelligit ⁊ a q̄ hz. Intelligit etiā qd ceterē res hnt ⁊ a q̄
recepit qd hnt. Tu q̄o diligētē aduerte. ⁊ ex hac dīa stupēda
cognosces. **Domini⁹**. Si centū mihi aures adessent oēs tuis
sermonib; admouerē. Nō solū em̄ mihi ingenū illuminas. s; ⁊ affe-

ctū acriter inflāmas. **Raymūdus**. Istud meli⁹ postremo fateberis.
Nūc hō p̄ hac dīa q̄tuor gradus cōsidera. Primus. hō cognoscat
se habere qd hz ⁊ etiā qd ceterē res hnt. Scd̄s. hō cognoscat nō a se
ipso habere qd hz. ⁊ ceteras res scit nō ab ipso nec a seipsis accepisse
qd hnt. s; ab alio superiore. Terc⁹. hō p̄ q̄rere. inuenire. ⁊ cognosce-
re illū a q̄ ⁊ ipse ⁊ ceterē res accepit qd hnt. Quar⁹. hō p̄ illū tene-
re. cōplecti. regratiari. ⁊ p̄petuo inherere illi ⁊ cōmorari cū eo insepa-
bili dilectōe. Ecce his quattuor p̄uilegijs differt hō a ceteris se infe-
riorib; creaturis. **Domini⁹**. Capio qd dicis. s; quorsum p̄peres
nō video. **Raymūdus**. Nō videbis. Cū em̄ solus hō cognoscat
se habere qd hz. ⁊ a q̄ hz. ⁊ qd ceterē res hnt. ⁊ p̄pter qd hnt. hinc iāz
suā cognoscat dignitatē. intelligit quātū eū suus p̄ditōr estimarit. q̄
eū p̄re ceteris nobilē ⁊ capace rōnis p̄didit. ceterisq; oib; q̄si p̄ncipē
aītulit ⁊ cuncta suis pedib; substravit. Nec hō cognosces si grat⁹ ē
gaudet. tripudiat. gloriat. ⁊ factorē suū diligit. venerat. honorat p̄
his q̄ accepit ⁊ q̄ res ceterē p̄ ipso accepit.

Domini⁹ Quantūz Nō obligatur
intelligo tu cupis ostendere hoīem obligari deo. ⁊ p̄ his q̄ accepit in deo p̄ se ⁊ p̄ cre-
semetipso. ⁊ p̄ rez cōmodo creatur. **Raymūdus** Plane id cupio aturis
Nō em̄ dz hō nec stolid⁹ nec ingratus ē oīm p̄ditōr. s; imēlas age-
re grās p̄ innumeris b̄nificijs q̄ in se ⁊ in subiecta sibi creatura susce-
pit. Nā ex q̄ deus solū dedit hoī cognoscere qd in se. qd in alijs accepit
inde obligat eū gratū debere eē ⁊ p̄ suis bonis ⁊ p̄ alijs. Presertim
cū ea bona q̄ in cetera creatura sunt magis hoī necessaria aut cōmo-

Dialogus Secundus

Da sunt q̄ sibi. Nā si voles diligēter inspicere, deus oēs res isatores
nō ppter seip̄as s̄z ppter hoīem iustitū. Cōdita em̄ sunt oīa. v̄l p̄p̄
hoīs necessitatē. vel vtilitatē. vel solaciū. vel doctrinā. vel gaudium.
At nūc q̄ sunt oīa ppter hoīem. iō oīa solus accepit hō. z cūcta fa-
ciunt vni corp̄us cū hoīe z vni regnū. cuius z ipe caput z rex est.
Din̄ctenē solus suo largitori grās agere. obseq̄. inherere. dili gere
collaudare. **D**ñicus. Nūc ipam obligatōem hoīs manifeste sci-
pio. Nā ex q̄ creature nihil p se s̄z p solo hoīe acceperūt. iō solus hō
quicqd̄ vsq̄ in vniuerso ē nosc̄ accepisse. Oīa ergo in tribzcludi
p̄nt. s̄z in largitore. in munere. z in accipiente. **S**z vbi ē mun⁹ dant̄
ibi ē z bñficiū accipientis. atq̄ inde necessario ad accipientē natural
oīū obligatio ad suū largitorē. p̄sertim si ipe largitor munera sua li-
bere. voluntarie. z nulla necessitate distribuit. z si is q̄ accipit ip̄is mu-
neribz carere nō possit. **R**aymūdus. Recte tu q̄dē **S**z nūc intinere
an hō dei muneribz carere possit. **U**t paululū de ip̄is donis q̄ in seip̄
so hō accepit taceamus. exte. iōra creaturaz munera cogitem⁹. Nā
q̄z hō aiām h̄z z corp⁹. z iō oīs creatura ē ad bonū aīe hoīs. vel ad
bonū corp̄is ei⁹. **E**t p̄mo aiaduerte quō oīa seruiūt corp̄i vel ad ne-
cessitatē. vel oblectatōem. vel ad cōmodū vel adiutoriū. Nōne hō in-
diger necessario q̄tuor elemēt̄. ex q̄bz z cōstituit. nutrit. p̄seruat. Nō
ne hō indiget sole luna. sideribz. plantis. frugibz. arboribz. piscibz. z
aialiū carnibz. **C**ogita horz oīm absentīā. z vide si sine his hō possit
in vita durare. **D**ñicus. Agnosco bñficiū. **R**aymūdus. Si bñ-
ficiū agnoscis. agnosce z bñficiū largitorē. Nā oīs creatura tibi cla-
mitat. accipe z redde. Accipe bñficiū. redde debitū. **C**elū d̄r. **M**ini-
stro tibi lumina z virtutes siderz z planetaz. t̄pm vices. z varietates.
hinc tollo fastidiū. ingero delectamentū. **A**er d̄r. cōico tibi flatū vitā
lem. z oē gen⁹ volucrū tibi in cibū z solaciū mitto. **A**qua d̄r. ego te
poto. sordes diluo. terras tuas plātas atq̄ arbores irriigo z fructife-
ras reddo. z varios pisces tuis faucibz administro. **T**erra d̄r. ego te
poto. te nutrio. pane. vino. oleo. frugibz. pomis z animātibz mēlas
tuas repleo. **M**und⁹ totus magnis tibi vocibz clamat. **U**ide quō te
meus p̄ditor amauit. q̄ ppter te me tibi seruire cōpellit. q̄z fact⁹ sum
ppter te vt tu seruias illi q̄ tenet me p̄p̄ te. z te ppter se. **S**i sent̄ be-
neficiū redde debitū. **D**ñicus. Satis nunc ostēdisti quō creature
seruiūt humanis corp̄ibz. at nūc ostēde quō seruiūt z aiabus.

Quo oīa seruiunt aīe humane.

¶ Capitulū. xvi.

Raymūdus. Ex magnitudine. ex pulcritudine. ex dulcedine
et bonitate creaturaz facile mens hūana cognoscit q̄ magn⁹

Q oēs creatu-
re seruiūt hoī q̄z
seruitio carere
nō p̄t.

Capitulū XVI

Q pulcer. q̄ dulcis. q̄ bonus har creator existat. Inuisibilis em̄ q̄
 pea q̄ facta sunt intellectus sp̄icit. sempiterna q̄q̄ stus ei⁹ sereni/
 tas ⁊ maiestas. **P**reterea dū hō p̄siderat q̄ quicqd̄ in creaturis aut
 pulerū aut sereni aut stuosum ē non id ipis p̄pter se s̄ p̄pter hoies
 esse collatū. ingenti gaudio cor eius pfundit ⁊ in laudē resoluū op/
 timi p̄ditoris. **P**reterea. dū videt hō oēs alias creaturas in suū ob/
 sequiū reputari. suā recogitat dignitatē. nobilitatē super. mirat ex/
 cellentiā. **H**inc intelligit se diligi a suo p̄ditore ⁊ magnipendi q̄ se ta/
 lem fecit. ⁊ longissime oibus antulit. hoc gaudio hoc fructu hō p̄na
 retur si solus sine ceteris p̄ditus esset creaturis. **P**reterea. dum se hō
 p̄pat ad alia animantia q̄b⁹ ⁊ viuere ⁊ sentire collatū est. tunc suā fa/
 cile cognoscit ingenuā excellentiā. q̄ sensum a celesti demissum traxe/
 rit aere. cuius egent p̄na ⁊ terrā spectantia. **M**ūdi p̄ncipio indulsit
 cōis p̄ditō illis t̄m aīas. nobis aim quoz. ⁊ hunc rōnis capac. im/
 mortale. inuisibile. **P**reterea. res inferiores sunt humane menti ad
 maximā doctrinā. **D**ocent em̄ te bruta aīalia q̄ finale ⁊ vez bonum
 tuū nō sit in reb⁹ yisibilib⁹ ⁊ corporeis oblectamentis. nō in cibis ⁊
 potib⁹ ⁊ actib⁹ ueneris. q̄ hec bona cōia sunt ⁊ bestijs. **A**liā ergo bo/
 na presularis sp̄ialia. imortalia. sempiterna. **C**erte nunc vidisti q̄/
 tum res create etiā p̄ferat humane menti. **A** **D**ñicus. **U**idi fateor. ⁊
 obligatōis magnitudinē nō satis sufficio cogitare. **R**aymūdus.
Ampli⁹ expanseces dū tibi hanc obligatōem luce clariore mōstra/
 uero. **R**adix obligatōis orit̄ ex pte muneris accepti. **E**t q̄ ipa mu/
 nera multa ⁊ magna ⁊ nobilia sunt. iō ⁊ obligatio magna sit ⁊ co/
 piofa nimis. **U**ez vt melius agnoscas q̄nta fiat obligatio p̄ q̄libet
 creatura. tripli⁹ quālibet p̄ se creaturā p̄sidera. videlicet q̄tū valeat in
 seīpa. ⁊ quantū vna plus valeat altera. ⁊ q̄tum ipa hōi p̄stet ⁊ ac/
 cōmodet. **E**t q̄ oīs creatura quicqd̄ h̄z munerē p̄ hoie accipit. ideo
 nō ipa. s̄ hō p̄ ea creatori astringit. **E**t q̄to ipsa creatura ē nobilior
 etiā etū minus sit hōi necessaria tāto p̄ ea mag⁹ ip̄e obligat̄. multū
 debet deo tuo p̄ terra q̄ te sustinet. nō solū q̄ ē. s̄ q̄ etiā tibi necaria ē
Ampli⁹ t̄m debet. p̄ aqua q̄to ipa ē terra nobilior ⁊ clarior. **M**ulto
 āpli⁹ p̄ aere. p̄ igne. p̄ sole. p̄ siderib⁹. p̄ plantis. p̄ animātib⁹. **P**ro
 his oib⁹ maxias ⁊ multiplices debet agere grās. **P**rio p̄ oib⁹ p̄fectio
 nib⁹ q̄s a suo opifice receperūt. **S**cdo p̄ vtilitate ⁊ necessitate quā ti
 bi impartiūt. **T**ercio p̄ dignitate ⁊ gloria q̄ cūctis penines creatu/
 ris. q̄ quib⁹ magnā ingenuitatē habeant. multo t̄m te inferiores sunt
Et quia nō cognosunt se habere quod habent. ideo nesciūt qd̄ suo
 opici debeant. **U**erū quia homo id solus agnoscat ⁊ quottidie per
 fruatur eorum beneficio. idcirco homo tenetur agere gratias creato/
 ri. et eam illi beniuolentiam rependere quam singule pro se creaturę

De magnitudi
ne obligatōis.

Hō tenet̄ ager
grās deo p̄ his
q̄ creature in se
bonis acceptiūt

Dialogus Secundus

tenent. qz ipse solus id nouit et pr. Ut aut melius me capias hoc recipere
exempli. Si tu es solus sapiens in ciuitate tua. et ceteri oēs aut fa-
tui eēt aut pueri. et rex hispaniarū pferret toti ciuitati magnū aliqđ
bñficiū qđ in singulis distribui necesse sit. nōne tu qđ solus pre ceteris
es sapiens teneris agere grās regi largitori. ne ingratitude populū
puocatus minas inferat ciuitati. Qđ si nō feceris et teipm qđ dignus
es et reliquos oēs miserabiliter perdis. Et nūc cognosce in summa
magnitudine obligatōis tue. Considera diligēter multitudinē. diuersi-
tate. utilitatē necessitatē. nobilitatē. et bonitatē oīm rerū triū gradū
Uide qđ innumerabiles qđ nobiles sint res pmi gradus Uide no-
bilitatē gloriā rerū scđi gradus. Uide qđqz ingenē pulcritudines et
multitudinē rerū terciū gradus. Uide p̄terea omnium siml' numerum
sine numero. mensurā sine mēsurā. et ex infinita multitudinē et pfectio
ne eaz infinitā intellige hoīs obligatōem Quid nunc animi habes.
Dominicus. Uideo heu miser hoīem hys bñficijs nō tā leuari
qđ oppmī. Raymūdus. Oppmī plane si gratus nō fuerit et be-
niuius. Dominicus. Et quō poterit grās agere tantas. tā imensas

Quo hō est etia obligatus deo

p his q̄ accepit in seipō.

¶ Capitū. xvij.

Raymūdus. Audies hec postea. Interim qđo diligēter aduer-
te qđtū astringeris deo p his q̄ accepisti in teipō naturalibz bo-
nis. q̄ sine cōparatōe sunt ceteris oībz pstantiora. Accepisti em̄ esse et
uiuere sentire et intelligere et corp⁹ et aiām. Si debitor es p mūdo.
multo amplius p te ipō. et tāto amplius quāto tu mūdo es melior
nobilitior. pstantior. Mūdo em̄ totus ppter hoīem factus est. cui⁹
et pmodis seruit et necessitatibz. Dominicus. Hinc facile intelli-
go hoīem fm aiām imortalē eē atqz ppetuū. cū uideo tā nobiles tā
preciosas et etiā imortales aliq̄s creaturas in obsequiū hoīs incur-
uari. Et qz is q̄ seruit sp̄ e suo dño minor. id si creature nobiles atqz
imortales seruiūt hoī. necesse ē qđ sit hō multo nobilitior. multo im-
mortaliior. Uex tu qđ cepisti psequere Raymūdus Obligat itaqz
hō p illo eē qđ accepit. qđ qđ eē in immensum plus ualet qđ eē oīm
creaturaz. Nō aut tū accepit eē. s; etiā formosum et pulcrū et artifi-
ciosum. cui⁹ pulcritudinē sol et sidera obstupescunt Obligat scđo p
sua vita q̄ e multo pstantior qđ oīm aliaz vita. Oīa em̄ ppter ho-
minē uiuūt. ipse aut nō e cōuerso Obligat p̄terea p eo qđ h; et sensus
et intellectū et libet arbitriū. re vtiqz gradissimā. dignissimā. singula-
rissimā. Plus em̄ ponderat libet arbitriū qđ eē. uiuere et sentire oīm
rez. nā ppter hoc oīa sunt p̄dita. oīa instituta. Hates ecce pncipē et
ūmpatorē totius create nature. et uide decentissimā oīm rez seruitutē

Nota summa
obligatōis

Obligatur hō
deo p suo esse.
qđ e nobilit⁹
eē oīm creatura-
rum.

Nam esse viuere et sentire que sunt in creaturis sunt propter esse viuere et sentire hominis. **H**omo esse viuere et sentire suo seruit libero arbitrio. Omnia que sunt in homine continue laborant ut sedeat rex libere arbitrium quod immortale est atque diuini. **U**n sicut omnia creata triui graduum habent nobilius esse viuere et sentire in ipso homine quam in seipis. hinc enim esse humanam in homine et per hominem iungunt libero arbitrio. ideo omnia creata respiciunt ad illud que nobile quod habent in homine. quod et appetit perpetuo seruire. **O**mnia ergo ordinantur ad hominem gradatim ascendendo. homo vero sine medio propter ipsum ordinatur arbitrio. **S**uper omnia itaque sedet. imperat et dominatur libere arbitrio. neque aliquid creatum supra se. sed solus creator deus illi presidet. illud moderatur et continet. **E**st ergo libere arbitrium nobilissima sedes dei. quod immediate deum attingit. deum continet et possidet in eternum. **D**ominicus. **U**ideo obligatio in hac hominis magna nimis quam libere arbitrio astringit deo pro quod hominem sustulit de gradu in gradum donec ipsum eleuet ad seipsum. **E**st enim libere arbitrium imago et similitudo dei viua diuina exprimit gloriam et maiestatem. **P**er hoc enim est homo immortalis. intellectualis. eternus. et suo factori simillimus. **F**ateor itaque plus hominem obligari pro libero arbitrio quam pro toto que possidet mundo. **R**aymudus. **N**on solum autem pro libero arbitrio. sed etiam pro suo corpore debitor manet. **U**nde de corpore tui sapientissima et artificiosam fabricam omnia mundi corpora precellente. **U**nde pulchram membrorum omnium compaginem et proportionem. omnia membra se invicem iuuant. fulcunt. obsequuntur. **U**nde que formosa sit facies. que frons serena. que lingua facunda. que oculus serenus. que manus prompta. que officiosus pes. que omnia membra plana. necessaria. proportionata et pulchra. **U**nde staturam corporis in sublime porrectam. **P**rona enim cum spectet astantiam cetera terram. **O**s hominis sublime dedit celum videre. **I**ussit et erectos ad sidera tollere vultus. **U**nde preterea que quodque membrum precium sit. valoris et necessitatis. **N**olles enim vno carere pede aut manu pro toto vniuerso. **Q**ui tibi oculum redderet excussum aut dentem aut aurem. si illum maximo favore diligeres. **D**umc pensa que tui abs te diligis deus factor tuus. que non vniuersum sed vniuersa tibi membra precepit. distribuit. ordinavit. **D**ominicus. **S**atis intelligo plus me debere optimo creatori pro meo corpore quam pro omnibus que extra me sunt innumeris beneficiis. **R**aymudus. **S**i tantum debes pro corpore quod caducum est atque mortale. que tui putas pro nobilissima et sine victura anima te quoque debere. **I**ussit enim pulchro corpori tuo animam pulcherrimam et nobilissimam deus que possit ipsum et sua organa implere. viuificare. mouere. dirigere. moderari. **S**i autem cum corpus habet multa membra et organa admodum distincta. ita et anima ornata est et dotata variis virtutibus. potestatibus et officiis naturalibus que corporis organa moueant et in suas actiones desinent. **U**idemus quod in vnoquoque regno sunt inferiora officia. ut officia agricolarum mercatorum.

Nota dignitate libri arbitrii

Non obligatur deo pro suo corpore

Non obligatur pro anima.

Nota sunt varia anime humane officia.

Dyalogus Secundus

opificū Sūt et media officia et multo his digniora. ut militū. iudicū. comitū et baronū Sūt quoque et dignissima officia. ut psulū et senatorū qui regi psulunt et assunt. Pari modo in regno aīe humane sunt infinite vtutes. ut est nutritio. augmētario. generatio. que se habent instar colonū. mercatorū. et opificū. q̄ sustinent et laborant p̄ toto regno Iste tres vtutes ptinent sub vna potestate generali q̄ vtutis vegetatiua nūcupat Et hnt secū alias adhuc q̄tuor vtutes. scz virtus appetitiua. cuius officū est cibū desiderāter attrahere. vtus retētiua cuius est cibū retinere. vtus digestiua cuius est cibū coquerē. et vtus expulsiua cuius est supflua reijcere et bonū cibū in oīa membra trāsmittere Sūt scdo altiores his virtutes et ptates in aīa ut est potētia qua videmus. audimus. olfacimus. tangimus. gustamus Visus apphēdit oēs colores. figuras. lucis et radioꝝ pulcritudines. Auditus oēs sonos. et voces. et aromonias. sonorumque et vocū differētes cōsonātiās Olfactus oēs odores quoz nō est numerus Similiter de tactu gustuque dicendū est Inter has tri sensitiuas potētiās est quedā dignitas Nā vis melior est auditu. qz re motius solemus videre qz audire. et audire qz odorare Tactus autē et tactus sunt ceteris segriores. eo qd obiectū volūt habere diuictum. Sunt quoque tertio preter has occultiores et nobiliores vtutes que habēt organa interiora in cerebro. ut sunt sensus cōis. imaginatiua. fantastica. estimatiua. memoratiua. Quarto post istas est in aīa virtus motiua de loco ad locum. quā a capite phisici dicunt procedere Per hanc anima dilatat. extendit. cōstringit. erigit. attrahit sua mēbra. Quinto post istū statum virtutū et officiorum que habent cum organo corporeis coniunctionē et cū carne operant. sequit in regno anime aliū quidā status virtutū et potestatum omnīū nobilissim⁹ quibz competit omne moderamen virtutū precedētium Sunt em̄ in anima due altissime potestates que habent distinctas inter se operationes ab organo corporeo penitus separatas. que sunt intellectus et volūtas. Intellectus cōsultat. iudicat. discernit. Volūtas tanqz imperialis maiestas precipit. imperat. et ad executionē cōsulata remanbat. Preter has vtutes naturales quibz anima decorata est potest insuper de nouo ornari et vestiri moralibz et gratuitis bonis et p gratiam sui creatoris. et p industriā pprie sollicitudinis. **D**ñicus Anī madueri acri ingenio cūcta q̄ de aīe officijs ostēdisti. et video hoīez multo ampl⁹ qz prius suo opificiū debitorē fieri **N**umera em̄ ista q̄ in aīa hō suscepit inestimabile illi cōferūt dignitatē.

De magnitudine obligatōis

ex pte dantis et recipientis

¶ Capitulū. xviij

Capitulum XVIII

Raymūdus. Satis nūc audisti ni fallor q̄tū deo astringetis
ex pte innumerabilis muneris. audi etiā qd debitas ex pte lar/
gicis dei. et ex pte hoīs recipiētis. **D**ominicus. Undiq; me nite/
ris p̄plicatū retinere vt nūl q̄ mibi diffugiū pateat. **R**aymūdus
Utinā tanta tibi bñficiorū vincula possim inq̄ere vt in reliquū nō
possis a tuo muneratore diuelli. **U**ex nūc respice diligēter volūtātē
affectū. et liberalē munificentia dñi dei tui. et copiosissimū te intelli/
ges debitorē. Duo in genere sunt munera creatoris. vnū visibile et
manifestū. aliud inuisibile et occultū. **D**onū manifestū est mūdus. et tū aliud occultū
quicqd in se retinet minor mūdus. scilz hō. **D**onū occultū est amor
dātis q̄ est inuisibilis. **P**rimū tñ donū qd hōi contulit deus est suus
amor. q̄ radix est et fundamentū oīm donoz. **N**am hec extrema dona
multa et magna signa sunt maximi et ardētissimi ad nos amoris dei
Logita nūc quēsd ex magnitudine oīm donoz infinitū amoris ma/
gnitudinē. **E**t qz deus totū mūdū cōdidit ppter hoīem. ideo primo
dilexit hoīem et oīa alia ppter hoīem et ita in alijs creaturis nō dile/
xit nisi hoīem quē sup oēs exaltauit. ornanit. nobilitauit. **U**erū qz
amor dei excedit in infinitū oīa dona creata. ideo deus cū dedit homi/
ni suū amorē dedit ei munus infinitū. inappreciabile. inestimabile.
Certe vidisti obligatōnem omnium maximā. **Q**uia igit amor dei ad
homīnē est purissimus. ardētissimus. sincerissimus. summe libera/
lis et mere gratuitus. ideo sine vlla cōparatōne plus est obligatus
homo p solo amore dei q̄z pro vniuersis extra susceptis. **H**ec enim
oīa est multa sunt tñ finita sunt. **A**t amor dei est funditus infinitus.
Dominicus. **L**ibēs suscipio hoīem sic amari. s; obligatōnis ma/
gnitudinē expauesco. **R**aymūdus. **D**ixim⁹ obligatōem ex pte
largicis. nūc eā intellige ex pte recipiētis. **L**argitor oīm bonoz de/
munera sua hōi contulit ex libera et gratuita bonitate. s; hō ea recipit ex
mera necessitate. **U**elit em aut nolit necesse h; sibi assumere dona dei. sine
q̄b nec ad momētū poterit pmanere. **N**ūqd ea tu poteris refutare.
nūqd potes dicere deo. nō opus habeo sole tuo. nō opus acre. aqua
tera. munera tua alteri largire ego ea ampli⁹ nō recipio. **S**i vides q̄
ineuitabilē hoīs necessitate. agnosce et obligatōem. **A**gnosce q̄tū de/
beas amico optimo et fidelissimo q̄ te primo in esse seruat. q̄ tuis
necessitatib; et modis sua dona ministrat. **D**ominic⁹. **A**gnosco
obligatōem infallibilē. indelēbilē. p̄ternā. immortalē et carā insolu/
bilē digito dei in qualibet creatura p̄scriptā. quā dū lego nō possum
maximum me debitorē nō agnoscere. **S**ed quousq; animā meam de/
fatigas et non dicis mibi quid pro tantis bñficijs refundere debeam
creatori. **E**rubescō ingratus inueniri. sed quō satis gratus efficiar nō
dum intelligo.

Duo s; mūera
creatoris vnū ap
manifestū. aliud
ocultū. Donū
manifestū est mūdus. et tū aliud occultū
quicqd in se retinet minor mūdus. scilz hō. Donū occultū est amor
dātis q̄ est inuisibilis.

De maria ob/
ligatōne ex pte
amoris dei

Obligatio ex
pte recipiētis

Dyalogus Secundus

Hic ostēditur quid hō refunde

re tenet p acceptis bñficijs. suū. s. amorem

Capitulu. xij

Raymūdus Ecce tā incipiā latū facere votis tuis Sed dicitur
mihi. credis etiā hoīem habere aliqd tale qd possit reo retribu
ere in recōpensam cōdignā tātoꝝ bonoꝝ. **D**ñicus. Credo equidez
nunq̄ em̄ equissimus de⁹ (q̄ hoīem p dere nō vult) tantis eū bñficijs
cumulasset. nisi nosset penes hoīes residere aliqd q̄ suū possit soluere
obligatōem Alioquin in suā vltimā ruinā hec illi essent munera col
lata. qd de optimo largitore nefas ē credere. **R**aymūdus. Ita q̄
sic senti de dño in bonitate. Dabet ḡ aliqd hō qd reddere possit ⁊ ve
beat ne iudicēf ingratus Nō hoc erit mūdus iste. qz nō ē ppriū ho
minis bonū Nō ipm hoīs corpus. qz p violētā ab eo auferri potest
Dia em̄ q̄ extra aiām hoīs sunt. sua nō sunt. qz caduca ⁊ mortalia
sunt Uez qz recōpēsatio dꝝ correspōdere amorī largiētis. amor autē
largiētis est immortalis. spūalis. inuisibilis. ita id qd hō retribuit
suo datorī dꝝ eē immortale. spūale. inuisibile. sincer⁹ pur⁹. ⁊ in sua po
testate integre constitutū Hoc autē est liber⁹ ar. nō autē intellectus liberi
arbitrii sꝫ volūtas q̄ sola ē libera ⁊ spōtanea ⁊ suūpsius impiofa do
mina. q̄ sicut a nullo cogi aut impedi ri p̄t. ita nec vllatenus auferri.
Decaut volūtas donū in se possidet mere liber⁹ ⁊ spōtaneū. s. amorē
q̄ a volūtate. pcedit ortu spōtaneo Nūc amorē volūtas liberali mu
nere deo dare p̄t. p bñficijs acceptis nec quicq̄ ampli⁹ ab hoīe deus
ip̄e reposcit Nihil aliud hꝫ hō in se vere. ppriū q̄ amorē q̄ ē tot⁹ the
zaurus hoīs honorabilis. p̄ciosus. liberalis p̄p̄tius ⁊ charissimus
creatori Inuenim⁹ igit rem quā maxime q̄rebamus Qualis tibi q̄
so videt **D**ñicus. Res optima. p̄stantissima. ⁊ qd primū ē hōi fa
cillima. Nūc bono aīo efficiar. habeo em̄ vñ retribuā dño p oībꝫ q̄
retribuit mihi. Diligā. amabo. amplexabor. **R**aymūd⁹. Dño eq̄ssi
mū est amorī amorē repēdere. ⁊ liberalissimo. sincerissimoqꝫ amatori
deo. liberale sincerūqꝫ reddere amoris obsequiū Amor em̄ p se pla
cet. ⁊ ppter se. ⁊ pre ceteris acceptus ē deo. iocūdnus. dulcis. amabilis
Licet em̄ de⁹ sit oīm veroꝝ ⁊ pulcroꝝ bonoꝝ ditissim⁹ possessor nec
vlla re egeat. vult tñ ab hoīe munera amoris accipe q̄ sp̄ exposcit. qz
ambit ⁊ diligit. Amor q̄ppe solus est p quē p̄t hō correspōdere suo
amatori Si de⁹ te arguit. aut irascit. aut minat. tu illi iuste nec irasci
nec minari potes Sꝫ si te amauerit tu iuste illū reamare potes. nō
tñ ex equo. cū amor dei sit infinitus. tuus hō p̄uus est ⁊ mēsurā hꝫ.
Debet tñ esse mūdissimus. integerimus. sincerissimus. plenissimus
sanctissimus Abhominat em̄ deus caducum. p̄m̄itū. corrup̄tumqꝫ
amorē. qui suo purissimo amorī responderē nō potest. **D**omin⁹

D sol⁹ amor li
beri arbi. p̄t deo
p suis m̄erito
latifacere

Not a valorem
amoris.

Solo amore
homo respōdet
suo creatori.

Capitulum

XIX

cus Nihil istac tua veritate verius **R**aymūdus. Cognoscis nūc. qz amorē tuū abs te exigit amator deus. audi p̄ter formā quō amare te oporteat. Hanc amoris formā ⁊ a creatore ⁊ a creaturis potes addiscere. Creator tuus p̄ ceteris creaturis magis te diligit. ita et tu p̄ ceteris tuū dilige creatorē. Itē creator tuus oīa alia p̄pter te diligit. ⁊ tu oīa dilige p̄pter creatorē. Item creator oēs suas creaturas in tuū trāsmittit obsequiū. tu vero quicquid habes optimū in illius famulatū expende. Item creator tuus te diligit infinito ⁊ p̄pter tuo amore. ita ⁊ tu illū semp dilige ex toto corde tuo. ex tota anima tua. ⁊ tota mente tua. Habes formā amoris de creatore. nunc eandē formā recipere a creaturis. Creature impēdunt tibi suum beneficiū ⁊ obsequiū de optimo quod habent ⁊ totū quod possidēt. ita ⁊ tu quod in te optimū habes scz amorē tuo tribue creatori. Creature totis viribus tibi deseruiūt tu quoqz quicquid virū habes in amore tuo tribue creatori. Creature p̄tinue ⁊ sine intermissione die ac nocte sereno vel turbulento tpe tibi obsequunt. ita ⁊ tu omī tēpore in p̄speris ⁊ in aduersis tuū dilige creatorē. Creature soli tibi seruiūt ⁊ nulli alteri. ita ⁊ tu solū tuū dilige creatorē. ⁊ neminē dilige nisi p̄pter ip̄m. Creature tibi seruiūt fm̄ ppriā naturā ⁊ modū suū. ita ⁊ tu debes obsequi deo tuo fm̄ modū nature tue ex libertate ⁊ bona sp̄taneaqz voluntate. Creature dant tibi sua munera in summa qua p̄valent perfectione. Arbores em̄ ⁊ vites exuunt tibi suos fructus maturos. bonos dulces. oblectabiles. Nō em̄ acciperes ab eis fructus amaros. virides. acerbos. corruptos. Ita ⁊ tu quoqz da operā vt deo tribuas amorem matuz. dulcem. amabilem. bonū. integrū. p̄fectum. Postremo creature nō tibi seruiūt cū dolo. cum fraude. cū pigritia. ignauia. secordia. sed simplici ⁊ prompta intentione. Ita pariformiter serui deo tuo vt nō ambules in vanitate. ⁊ festinet in dolo pes tuus. **D**ominicus. Acriter me incēdit institutio tua. ⁊ amoris formā nūc abs te digestā studet p̄ viribz emulari. Nā vt video nulla relinquit homini excusatio quin suū debeat amare factorē. Amor em̄ cū filius sit libere voluntatis a nullo impedi p̄t quin omī momento suum possit opus implere. In amādo qz nullus labor. nullus dolor. nec tristitia. nec tediū. nec fastidiū. Amor em̄ oēs labores reddit suaves. amabiles. voluptuosos. Dinc iā manifeste licet summa qz hoīem dulce do ⁊ benignitas p̄ditoris. q̄ datis tātis beneficijs hoīem nō obligat ad rem penosam. laboriosam. ⁊ fatigabilem. sz ad id quod maxime est appetibile ⁊ delectabile.

Debitū amoris quod homo reddit creatori ad hoīs meritū ⁊ modū reuerēt **¶** Capit. xix
D iiij.

Quo amād⁹ ē
deus hāc formā
accipe a creato
re ⁊ a creaturis

Dialogus Secundus

Raymūdus. Sicut lucet benignitas magna creatoris. eo q̄ ob
ligauerit sibi hoīem ad amorē. rē maxie delectabile. ita oēm ex
cedit benignitas mēsurā. q̄ ipam amoris obligatiōem ad solā hoīs
puertit utilitatē. Licet em̄ ce^o nīm ambiat amorē ⁊ vehemēter expo
scat. hoc tñ facit vt inde hō dicit. pficiat. nobilitet. Uidemus em̄ q̄
obsequiū creaturaz in magnā vertit hoīs utilitatē. ita ⁊ obsequiū
amoris qd̄ hō exhibet deo cū deo p̄desse nō possit (ipe em̄ bonoz nro
rū nō eger) vt hōi p̄sit necē est. **D**ominicus. Nō dz̄ igit̄ hō ociosus
esse. s; sicut creaturaz recipit utilitatē. ita ⁊ ipe opifice diligēdo suis
etiā dz̄ omo dis indulgere. **R**aymūdus. Debet vtiq; Duplex em̄ ne
cessitas hōi incūbit. Indiget em̄ esse ⁊ vt p̄sueret in esse. scdō indī
get hō tenet suū get vt habeat fructuosum atq; optimū eē. A seruitio creaturaz q̄ na
amare factorē tyralr ⁊ ex necessitate seruiūt hōi. hō recipit esse ⁊ durat in eē. s; a ser
uitio amoris qd̄ hō exhibet deo (q̄ libere ac volūtarie agit. atq; iō me
ritore) hō recipit fructuosum atq; optimū eē. Creature seruiūt tibi
vt esse habeas. tu s; deo obseq̄ris vt optime habeas. S; qz̄ p̄stati^o ē
optime esse q̄ esse solū. ideo obsequiū hoīs ē sibi multo meli^o qz̄ qd̄
accipit a creaturis. Uer̄ quēadmodū creaturaz seruitus ē hōi cōti
nuo necaria. ita ⁊ necariū est hōi seruire deo si velit vtiliter p̄manere.
Dominicus. Vehemēter assentiōr. Nā sicut necē ē hōi copaliter
morī si suū illi creature obsequiū denegauerit. ita ⁊ spūalr̄ ei morī ne
cessē ē si deo suo seruire n̄ p̄serit. Qui ḡ nō seruit deo vere mortuus ē
nec quicq; pficit hōi obsequiū creature. nisi ipe seruiat creatori. Hoc
em̄ scdō obsequio cessante p̄mū frustra impēdit. Perdūt em̄ suā vti
litate creature q̄ p̄pter hoīem institute sunt. si hō suo factori obseq̄
cōtempserit. Et talis homo q̄tū in se est castat ⁊ frustrat totum vni
uersum. **R**aymūdus. Hinc manifeste intelligis oportere hoīem p̄
amorē dño deleruire. vt dū ipe diligētī obsequio deo colligat. alie eti
am creature omnes hōi seruiendo hōi copulant. ⁊ p̄ hoīem deo. Ob
ligatio itaq; amoris omīa cōplet. oīa cōsummat. ⁊ totū deo alligat.
vniuersum. Uide nūc mirabile dulcēq; circuitū. Ab amore creato
ris oīa p̄cesserūt. ⁊ p̄ hoīs amorē ad deū oīa p̄sumant. Et sic appa
ret palam q̄ hō deū diligēs est mediator quidā inter creatorē ⁊ ipas
res p̄ditas. qz̄ p̄ ipm̄ cū deo redēt ⁊ ad deū. **D** si hō deo p̄ amorem
nō adhe^orit. sicut ipe inordinatus ē ⁊ dissolutus. ita ipe in pena su
am oīr̄ dissūgit. dissoluit. dissibulat. nec creatori vtilis nec dignus
creatura. **D**nicus. In mirabile melucē raymūde certulisti ⁊ in ar
dentissimā flāmā vnde tibi maximas habeo grās. Arbitror em̄ iam
tandem te de amore vltimā sententiam posuisse. **R**aymūdus.
Reuera non posui. multa enim ⁊ magna de amore adhuc locutu
rus sum ⁊ que stupere te faciāt vehemēter. **D**ominicus. **D**o te ob

Duplici necita
cessitas hōi incūbit.
Indiget em̄ esse ⁊ vt p̄sueret in esse. scdō indī
get hō tenet suū get vt habeat fructuosum atq; optimū eē. A seruitio creaturaz q̄ na
amare factorē tyralr ⁊ ex necessitate seruiūt hōi. hō recipit esse ⁊ durat in eē. s; a ser

Q̄ amoris ob
ligatio oīa con
summat.

secūs o dilectissime pple desiderū meū. ⁊ qđ reliquū ē oca^o edicto.

U homo obligat amare etiā

omne creaturā. ⁊ precipue dei imaginē

Caplin. xxi.

Raymūdus Unū adhuc nūc dicā. cetera alteri dyalogo cōleruabo **S**icut hō obligat primo suū diligere creatorē. ita post ipm oēs debet diligere creaturas. nō inq̄tū sibi vtilēs aut necarie s̄s sed qz dei amatoris sui creature sunt. Et qz nō oēs creature sunt equales. sed vna est altera p̄stātor. ⁊ illa oim p̄stātissima ⁊ dignissima q̄ dei in se imaginē ⁊ similitudinē rēp̄ntat. ideo p̄re ceteris hō d̄z sui creatoris imaginē. id est hōiem amare. colere. venerari. Cū em̄ quilibet hō ita p̄tinet in se sui creatoris imaginē. sicut terra formā signaculi cui imprimū. iō obligat quisqz diligere alterz sicut seipm siue amicus sit ille siue inimicus. siue p̄fugerit siue etiā obfuerit **S**emp enim hō imago dei est. sp̄ maximi p̄ditoris nobilissimū plasma ē. **D**ūc

Hō tenet suū diligere p̄ximū

Nunc ego pallā excipio optere vnūquēqz hōiem diligere alterz sicut suū ipsius imaginē. sicut suū ipsius naturā. Et ideo quilibet tenet estimare ⁊ app̄ciare alterz sicut semetipm Tenet quoqz oē bonū qđ sibi quisqz cupit inq̄tū dei imago est hoc etiā alteri cupere. alteri imitari. alteri si p̄t etiā p̄ferre **D**ebet igit̄ esse inter oēs hōies vna eterni feteris p̄p̄aginato. vna par. vna cōcordia. vnū velle. vnū nolle.

Raymūdus Iustissimū est qđ tu loqueris. Ex quo em̄ hec obligatio qua hō tenet amare hōiem. originē ducit ex obligatōne qua hō astringit̄ diligere creatorē. iō sicut ista ē rectissima ⁊ in iure nature fundata. ⁊ ē prima iusticia. ita ⁊ altera est scđa iusticia. recta. sc̄ta. et in iure nature radicata **A**ccipe nūc formā hui^o obligatōis a creatore ⁊ a creaturis. **P**rimū creator oibz hōibz indifferēter suā partē est imaginē ⁊ similitudinē. tu qz oibz cōicabile te p̄be ⁊ liberalē **C**reator sine acceptione p̄sonaz omnes hōies inq̄tum sunt siue imagines communi diligit amore. ita ⁊ tu quoqz oēm hōiem dilige **C**reator eq̄li pietate oim hōi sua b̄nficia indulget. ⁊ solē suū oriri iubet super bonos ⁊ malos. ⁊ pluit super iustos ⁊ reprobos. ⁊ tu quoqz omni petenti te tribue. ⁊ quicquid habes libenter imp̄tū stude **S**ecundo accipe hanc formā ⁊ a creaturis. creature que homini iussu creatoris inserviunt non magis vni obsequuntur homini qz alteri. non plus pro vno laborant qz pro altero. neqz amplius maiorem respiciunt qz minorem. nec nobilem qz ruralem. **E**lementa. plante. arbores. animalia non plus seruiunt regi qz militi. nec plus seruo qz dño **S**icut ḡ creature hōi obsequuntur inq̄tū dei imago ēz equales inter se reputant oēs hōies. ita ⁊ tu qz eq̄liter dei imaginē in quilibet hōie venerare. nec estimēs naturali p̄ditione alterz alteri p̄feren. **D** uū

Q̄a creatorēz a creaturis hō dicit suū diligere p̄ximū.

Dyalogus Tercius

Quante digni-
tatis sit imago
dei.

¶ Amor q̄ hō
diligat p̄ximū
in hoīs vertit
vtilitatem

Dominicus. Nō solū et hīs q̄ dicis colligo formā amoris verū
etiā quāte sit maiestatis. dignitatis. glie ⁊ excellentie imago dei luce-
clarius intueor. cui suus creator tantā impedit sollicitudinē. quā ho-
norat. diligit. venerat. cui etiā creature multe. nobiles ⁊ sublimes in-
uigilat. seruiūt. obsequunt. Satis hinc patz q̄tū debet honorare hō
hoiēm. q̄n illū ⁊ deus maximus ⁊ vniuersus orbis venerat. **R**ay-
mūdus. Nolo etiā te lateat q̄ hec obligatio amoris redūdat ⁊ reuer-
titur in solam hoīs vtilitatē in suū commodū ⁊ meritū. Licet enim
amor tuus quo proximū diligis plerūq; illi aut vtilis est aut iocun-
dus. tibi tamē semp est meritorius. Dum enī homo primo deū dili-
git. ac tum p̄ximū imaginē dei. inde sibi colligit om̄e bonū suū. om̄e
meritū. om̄e gaudiū. laudē. salutem ⁊ gloriā. Et q̄ro adiecerit plū-
res p̄pter deū hoīs diligere tanto dicitur ampli⁹. tāto fit ⁊ nobilioz
et seipō quotidie maior. Multa adhuc de natura amoris. de eius
virib; ⁊ p̄prietatib; differēda sunt. sed vides qz iam sol heperias se
mergit in vndas. nox quoq; suas vmbas iā minuit. ⁊ abū nos et
somnia capere adhortat. In crastinū igit q̄ de amore supersunt reserue-
mus. **D**ñicus. Licet a tuo sermone inuitissimus ipe deuellat. pa-
reo tñ votis tuis. vt paululū virib; recollectis nouus in crastinum
disputator aduenias.

¶ Finis scōs dyalogus de bñficijs dei ⁊ hoīs obligatōne.

¶ Incipit tercius de amore ⁊ virib; ei⁹. cōditōib; ⁊ fructib;

De cōditionibus et p̄prietatibus amoris

tibus amoris

¶ Capitulū. xxiij.

Dominicus. Totā pene noctē insomnē habui ita crā tua
spōsione sollicitus. oprabā crebro diē fieri. ⁊ mollē desidē
qz aurorā arguebā qz titani mariti croceū nollet cubile de-
serere. Occurro aut nūc tibi festin⁹ ⁊ alacer audire q̄ polli-
citus es. Scio enī stupēda te atq; admodū vtilia de amore dicturū
Raymūdus. Amo mi dñice ardēs desiderii tui. qd ⁊ me qz acri-
orē reddit ⁊ magis spōtaneū. Meministi ne supra me dixisse nihil
nos h̄re in n̄ra potestate ⁊ qd vere sit nostz p̄ter solū amorē. **D**ñic⁹
Memini eqdē. Nā amor n̄r (vt ipe dixisti) ē totū bonū n̄m. vni⁹ ⁊
p̄ciosissim⁹ n̄r thesaur⁹ ⁊ cūcte diuitie n̄re. Letera q̄ppe oīa ⁊ fortune
⁊ corpis bona nec s̄a nec n̄ra s̄t. **R**aymūdus. Si q̄ amor ē illud
vnicū qd habem⁹. hinc seq̄t qz amor bon⁹ est totū bonū n̄m. ⁊ amor
mal⁹ atq; puerius ē oē malū n̄m. Nā si nihil ē vere n̄m nisi amor.
si amor malus fuerit quicqd habem⁹ malū ē. si bonus bonū ē. Seq̄-
tur quoq; si amor noster bonus fuerit nos etiam boni sumus. si ma-